

היחס ללימוד נסתר

מאמרי ראייה, 'לנחמת ישראל', עמ' 293 :

אמנם מתי חשוב הוא העסק ברזי עולם, עסק של חכמה והסתכלות-נפש גדולה, – כשהיא באה עם כל מכשיריה והרחבתה הלימודית והעיונית, המוסרית והמדעית. אין גדולת הרוח של ישראל מתגלה ע"י "דורשי הקטנות" של עסק קטנוני בספרים, אפילו יהיה ספרי מחקר וספרי קבלה, אם לא כשיש עמהם כל אותו הטהר והקביעות, אותו החשק והנעם, הנדרש להסתכלות רחבה אלהית, הבאה מתוך שמחה וגדולה של ענוה ושלות הנפש, מתוך אורך המחשבה והאדרת הדעה וההרגשה הזכה והעדינה, מתוך אהבת החיים ואהבת הבריות, שאהבת ישראל ואהבת ארץ ישראל, אהבת תורה ועל כולן אהבת ה' היא מחיה אותן ומסדרת ברוחה הגדול את כל חלקיהן.

אורות התורה י', ז' :

חסרון גדול בלומדי קבלה הרגילים, מה שאינם משוטטים בתחילה בשכלם, ממקורותיה של תורה, להשכיל בענינים האלהיים, כי אם הם מלעיטים את עצמם ברמזי למודים הכתובים בספרים, שעל ידי זה אין שכלם מתרומם כי אם איזה רגש כהה מאיר בקרבם. אבל לא זאת המרגעה, כי אם אחר שהאדם משוטט בשכלו לדעת את ד', והוא מצרף לזה שקידה הגונה במשלי חכמים וחדותם הנאמרים בעניני הרזים לכל פרטיהם, אז הוא מתעלה, והעולם כולו מתעלה עמו. זוכה לעצמו וזוכה לכנסת ישראל ולכל התלויים בה, שהוא הכל ממש.

קובץ א', יט' :

ההזיה באה מהנטיה לחקר נשגב כשהיא מתפרצת בלא עתה, טרם אשר רכשה לה את ההכנות הדרושות לה, דהיינו עד לא הספיקה ללמוד את הלמודים המוחשיים, הפרטיים, הקודמים תמיד לההתעמקות בנאצל ונשגב, ועד אשר לא בססה לה את מעמדה המוסרי בכל מילואו, באופן המספיק למעמד נפש, נשגב הראוי להתאים אל החקר המלא אורה ועוזו נפש, כחקר אלה בצורתו הרוממה. ומזה הטעם הננו מוצאים תמיד אחרי נטיה של התעוררות דרישת הנשגב, שאחריה באה הזיה, הזיה אמונית, או הזיה כפרנית, והכל הוא מפני התלמידים שלא שמשו כל צרכם, אשר עלו למרומי הדרישה בלא הכנה קודמת.

אגרת צח' (א', עמ' קיח') :

עם השכלול העליון של הישיבה במילואה העליון, שתגדל לוחמים מלחמת ד', נגד בעלי הדמיון הנפסד, החושבים את עצמם ליראים, ונגד גסי השכל ובעלי טמטום הלב החושבים את עצמם לחופשיים.

קובץ ב', יח' :

כל הענינים המוסריים כולם, כפי מה שהם נראים בפשטותם, כל מידות הדרך ארץ, וכל טהרת החיים ואומץ ויושר שלהם, וכל פשטה של תורה, נראים הם דרך ההסתכלות הסודית באופן יותר בהיר ומצוחצח באין ערוך, באופן יותר יסודי ומקורי. אבל הרבה תלויה בהירות הגילוי הרזי עם אותו הבירור והודאיות, האומץ ורוח החיים, שכבר רכש לו האדם המשיג בפשטותן של הדברים, בחושי בשר, ובלימוד מסודר, בריעות החברה, ובהשתתפות החיים, וברגש בריא של אנושיות, ונטייה עיקרית, בריאה, טהורה ועדינה אליה. הקודש השמימי מתברך לפי הערך של היסוד התחתיתי של החול שהוא מתייחס אליו.

אורות התחיה ס' :

הסתירה שבין הנסתר והנגלה באה תמיד מחסרון השלמה של שני היסודות. הנגלה המצומצם בגבוליו, שאינו הומה אחרי מקורו ושרשו, יחוש איזה שנאה אל הנסתר, שאינו חפץ לדעת צמצום וגבול. מעוט ההכשר אל הנסתר, בקפיצה לתוכו רק משום חולשה של תאבון פנימי המצורפת עם רשלנות ובטלנות, הוא גורם שתטושטש הצורה של הנסתר, שרק שלילת הממשיות, רק רפיון החיים וחוסר הכשרון לתפוס את העולם החי, את מעשיו, תנועותיו, עלילותיו וזרמיו המקסימים, מלאי ההוד והגבורה, הוא הגורם לשיקוע בעומק הנסתר למרות חסרון ההכנה. אבל לא זה וזה יתכן, לא בצד אחד של המטבע העולמית והתורנית יבוססו החיים. הנסתר גרעינו מוכן, אבל אל הפועל יצא בהצלחה רק אחרי ההכשר המלא של הנגלה. מילוי הכרס ב"לחם בשר ויין" מוכרח להיות קודם ל"טיול בפרדס", ומילוי כרס זה במובנו המלא כולל בקרבו ג"כ את מדע העולם והחיים ואת ההסתגלות המוסרית המדטית, את גבורת הרצון ואת הכרת ערך האדם, ואת כל הטוב הנאה והמסודר שבמצויאות הבא מתוך חנוך טוב והגון לכל צדדיו, המצטרף אל כל המתעורר לחיים ולרענונות מכל צד ופנים, באדם ובאומה בספרות ובחיים, בחול ובקודש ובקודש הקדשים. תביעת הנסתר, שהיא מתמלאת בבא עתה, היא תביעה איתנה, שהיא מביאה את המלה הגואלת, שהיא משחררת את האמרה הישראלית הגדולה ממאסר אלמותה, היא מחדשת החיים האיתנים, היא מעוררת את רוח הגבורה שבקודש המוחלט, שהוא הרבה יותר פשוט ויותר טבעי מכל חול ורגיל, ועם זה עומד הוא בשגובו ובתפארתו.

אורות הקודש א', עמ' פו' :

הידיעות הסודיות היותר עליונות אין מגמתן להתפשט בעולם בהתפשטות כמותית, שידעו מהן רבים, כי זהו דבר שאי אפשר. ואם ידעו רבים מסגנון החיצון, לא ידעו כלום בתוכן הפנימי, ויהיה הדבר מזיק יותר ממה שהוא מועיל. אמנם הן צריכות לחדור לכל אלה שבהם נמצאת סגולה עליונה של הסתכלות גבוהה. ואלה היחידים, בגבהם הרוחני, מרוממים הם את העולם משפלותו ע"י מציאותם לבד, לא ע"י השפעתם הניכרת. את הרזים הפנימיים אינם מגלים, ולא יוכלו לגלות.

אגרת קעח' (א', עמ' רלבי) :

ביחוד תגדל השאיפה להיות נפדה מהצמצום הדלותי בעולם הרוח, ברגשי המוסר, האהבה, היופי, העז והצדק, ונשמתו של אדם מתרוממת אל האור האלהי ומורידה ממרומי עוזה סדרי חיים כאלה, הרגשות עדינות כאלה, שרעפי גבורה כאלה, שהם משחררים את החברה הצבורית כולה מגסותה ומופיעים עליה אורה. הנובלות שבאלה הנטיות הנצחיות הן פזורות בכתבים בלים ומפורדים של בעלי הקבלה השימושית, בהמשך הזמן רבו הממששים בקליפתם של המושגים העשירים הללו, אשר מעולם לא הציצו בתכנם הפנימי. סגולה יש לאוצרות כאלה, שבלא דעה ג"כ הם שופכים על הנשמה איזו הפעלה; כשהיא לפחות ישרה, כשהרגשותיה הן נורמליות, תוכל ההפעלה להיות עדינה. רגשי האמונה, שהנם הסימנים היותר מובהקים לנשמה בריאה, מתגברים, ונטיית האצילות מתחזקת, והבחילה בגסות החיים מתאדרת, גם ע"י סגולת הצלצול המבטאי של אוצרות חן הללו. אבל אם הדברים באים לשדרה שפלה, שהגאווה הטפשנית מצויה בה, והרשעות והשפלות, שהבערות מחוללתן, לא יחסרו לה, אז עלולים אוצרות כאלה להתהפך לרועץ, לטוות קורים שחורים במעמקי הנשמה, אשר יוכלו להיות למקור משחת של השקפות-עולם הפוכות ומדולדלות, שבכחן להרעיל נשמות רבות ולחלחל אה ארסן גם בירושה של דורות, עד אשר תקום נטיה של חיים ריאליים, שאינה חפצה בשם נסתר, ובמטאטא השמד תטאטא את הקורים הללו. ובראותה שהגדילה את האורה, תדמה כי רמה ידה וכי אין חביון ואין סתר במלא ההויה.